

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915. Andra kammaren. Nr 47.

Onsdagen den 24 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till lagutskottet propositionen nr 83, med förslag till lag om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område m. m.

Härefter föredrogs propositionen nr 69, med förslag till förordning angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden; och yttrade därvid:

*Vid remiss
av propositionen
nr 69.*

Herr Tamm: Herr talman! Det är för en stor landsända ett oerhört viktigt och i såväl statens som den enskildes ekonomiska liv djupt ingripande förslag, som vi nu gå att överlämna till jordbruksutskottet.

Redan från vår barndom lärde vi oss ju, att för övre Norrland, ja, för hela Norrland, skogsbruket är av vikt. Men det är nog först sedan man haft tillfälle att genomströva de stora vidderna däruppe, att i forsbåt på älvarna se ådalarnas grönskande stränder eller kanske framför allt att under vintern följa det rastlösa arbetet i de snöhöljda skogarna, som man verkligen får blicken öppen för vilken livsnerv i Norrlands liv skogsbruket är. Från den ensamme nybyggaren, som slagit sig ned vid älvens källsjö uppe bland fjällen, och ända ned till tullvaktmästaren, som är den siste, som lämnar det trälastade fartyget på dess väg till oceanen, alla äro de intresserade för och beroende av skogen.

Man skulle ju kanske icke behöva säga mera för att visa, vad det här gäller. Men då jag erinrar kammarens här närvarande ledamöter om att det ju gäller 11½ miljoner hektar skogsmark och att avkastningen från denna skogsmark för det sist bekantgjorda året, 1912, rör sig för statens räkning om 5 miljoner kronor netto och för de enskilda skogarna: i Lappmarken om 918,000 kubikmeter trä och för kustlandet om 5,650,000 stycken träd, och då man vidare betänker den hastiga ökning uti intensitet, i vilken skogsbruket nu är statt, så är det utan

Vid remiss
av propositionen nr 69.
(Forts.)

vidare klart att det är om väldiga värden det här rör sig; och om den saken äro ju alla ense, att en ökning av avkastningen, en förbättring av skötseln och därigenom också en pressning av intensiteten i skogsbruket, det är vår framtids lösen.

Men där slutar nog också enigheten. Hur denna ökning, hur denna förbättring skall ske, det är därom de olika grundåskådningarna strida; och det märks granneligen, om man studerar de utredningar och de däröver avgivna utlåtanden, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag här. Ja, det märks kanske ännu mer, om man granskar det sätt, varpå vederbörande departementschef har funnit sig böra ta ställning till de olika åskådningarna; och då jag nu, med tanke just på de väsentliga skillnaderna i uppfattning, besinnar, vad som verkligen bör göras, kan jag icke finna annat än att Kungl. Maj:t har valt en icke lämplig tidpunkt för avlämnandet av de nu ifrågasvarande propositionerna, ty vare sig jag ser på de nu tomma bänkarna här eller jag tänker på vad såväl de redan hemfarna kamraterna som även vi övriga, vilka nu stå här på resande fot, under de närmaste fjorton dagarna hava att ägna oss åt, icke är det åt uppgörande av förslag, grundade på de riksdagsfrågor som komma; det ha vi kanske icke tid till. Det hade därför nog varit lyckligare, om Kungl. Maj:t hade berett kammarens ledamöter tillfälle att övertänka dessa frågor och, för dem som så skulle vilja, att väcka förslag. Detta är emellertid omöjligt, ty, mina herrar, sista motionsdagen i anledning av de nu föreliggande propositionerna är dagen *innan* vi åter samlas till arbete.

Nu är det visserligen min förhoppning, att jag skall få tid och tillfälle att i en motion framdraga de synpunkter, som jag tror böra beaktas jämsides med de av Kungl. Maj:t framlagda. Men för den händelse så icke skulle bli fallet, och även därförutan, skall jag be att för kammaren och särskilt för jordbruksutskottet få framhålla några av dessa synpunkter.

Man märker då först, att vederbörande departementschef har uti de fem nu föreliggande propositionerna ur de föreliggande förslagen, alla grundade på den så kallade Norrländska skogsvårdskommitténs betänkande, utbrutit vissa delar och framlagt dem, ställande de andra på framtiden. Jag skall icke förneka, att han därtill kan ha haft goda skäl; men jag ber också att få framhålla, att, då sådana utbrutna förslag skola granskas, det utskott, som har att pröva desamma, nog måste taga frågan i hela dess vidd under skärskådande, för att icke de förslag som komma under granskning skola framstå i alltför ofördelaktig dager, förefalla ofullgångna eller stympade, utbrutna ur sitt sammanhang som de ovillkorligen måste bli.

Det är två viktiga lagar, som det här är fråga om. Den ena är utsyningslagen för Lappmarken. Där har departementschefen ställt sig och står fast på den historiska grunden och har också haft lättare, tror jag, att komma till ett slutomdöme, därför

att där förut vid frågans utredning rätt så stor enighet. Dock kan jag icke uraktlåta att så kraftigt som möjligt be att få understryka vikten av att här observeras ett rådande förhållande, nämligen de så kallade avverkningsrätterna, som betunga de olika hemmanen däruppe. Iakttagas icke där de av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna noga, så kan den enskilde hemmansägarens intresse lätt trädas för nära. Ty genom den ökade avverkning, som ställes i utsikt — och *lyckligtvis* ställes i utsikt — skulle det annars kunna hända, att avverkningsrättsinnehavaren i alltför hög grad vinner på den verkliga skogsägarens bekostnad. Om denna lag, utsyningslagen för Lapplandsmarken, har jag i övrigt icke något att erinra.

Kommer jag så till den för kustlandet i Norr- och Västerbotten gällande dimensionslagen, så är förhållandet icke detsamma. Den brännande frågan där är, såsom vi alla veta, hur man bäst skall ordna husbehovsförbrukningen inom dessa trakter. Riksdagen har upprepade gånger skrivit om den saken, myndigheter och delegationer hava utrett frågan, och den av mig nyss omnämnda så kallade Norrländska skogsvårdskommittén kom med ett förslag — jag är visserligen partisk härvidlag — ett förslag, som, enligt vad jag tror, på samma gång det tillsåge att icke rovhuggning ägde rum, också skulle tillse att den enskilde skogsägaren finge disponera sin rättmätigt avverkade skog så som han ville. Här har departementschefen ställt sig helt och hållet på en i kommittén reservationsvis framlagd ståndpunkt, som sedermera blivit biträdd av domänstyrelsen, och föreslagit den bestämmelsen — den återfinnes i första paragrafen — att man icke utan tillstånd får avverka den undermåliga skogen annat än »för fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov». Således får man icke, såsom vi i Norrländska skogsvårdskommittén föreslagit, avverka för husbehov i trakten, icke avverka för att till exempel i en församling uppbygga skolhus.

Nu säger departementschefen, och det vill jag rakt icke bestrida, att med hans förslag »kommer för visso att vinnas bättre skydd mot skövling av ungsbogen, än vad gällande dimensionslag giver, och föreskrifterna i ämnet bliva betydligt förenklade samt därmed även kontrollen lättare att genomföra». Ja, det är sant. Men när han sedan säger, att »länens behov av bränsle, byggnadsvirke m. m. kommer visserligen ej att kunna så fritt tillgodoses som förr», gör han, så vitt jag kan förstå, ett medgivande om att han kanske gått alltför hårdhänt till väga. Där tror jag att jordbruksutskottet får en nog så allvarsam sak att pröva, nämligen att tillgodose statens krav på att skogen skötes efter fullt riktiga principer och befolkningens krav på att den dock skall få disponera sin egendom, för så vitt det icke sker på ett sätt, som strider mot det allmännas berättigade fordran på ett rationellt och uthålligt skogsbruks rätt.

Den svåraste frågan har kanske varit den, som förekom-

Vid remiss
av propositionen nr 69.
(Forts.)

Vid remiss
av proposi-
tionen nr 69.
(Forts.)

mer i Kungl. Maj:ts proposition nr 71 och som rör organisationen av skogsförvaltningen. Här stå två diametralt motsatta uppfattningar mot varandra. Alla äro ju ense om, att det måste ske en ökning av personalen. Men den ene säger: arbetet skall delas upp efter dess art, så att man har särskilda tjänstemän, som förvalta statens skogar, och andra tjänstemän som kontrollera den enskilda skogsskötseln. Den andra uppfattningens talmän åter säga: vi skola dela upp arbetet efter geografiska synpunkter; det skall vara samma tjänstemän, som inom ett slutet område skola ha båda delarna. — Skäl kunna angivas för det ena och för det andra. Jag har inom Norrlandska skogsvårds-kommittén ställt mig deciderat på den sidan, som vill skilja efter arbetets art, och jag ber att vid detta tillfälle få nöja mig med att anföra endast ett enda skäl därför.

Det är väl alldeles givet, att om en person inom sin verksamhet har två olika föremål, det ena sådant att han är ansvarig för att det verkligen ger avkastning, att det deltagar i den allmänna produktionen, och det andra sådant, att han bara har att kontrollera att vissa föreskrifter där efterlevas — är det icke då, frågar jag, alldeles givet, att han skall ägna sig med större intresse åt den förra av dessa uppgifter? Helt säkert komma skogstjänstemännen att handla på detta sätt, och då kan det icke hjälpas, att det fortfarande kommer att bli som hittills, nämligen att den enskilda skogsvården får sitta emellan, och att statens skogsvård sättes i främsta rummet inom reviret.

Nu har herr jordbruksministern gått en medelväg. Han har föreslagit en uppdelning efter de geografiska förhållandena i Lappmarken och en uppdelning efter arbetets art i kustlandet. Han har enligt mitt förmenande därför haft mycket talande skäl, då han säger, att om han delar upp reviren geografiskt i Lappmarken och tillsvidare låter revirförvaltarna behålla även de enskilda skogarna och det skulle visa sig önskvärt att uppdelas efter arbetets art, så är ingen skada skedd, ty med den för varje dag ökade intensiteten i skogsbruket kommer mycket snart ett ökat antal revir i Lappmarken att behövas i alla fall. — Detta är fullkomligt riktigt. Vidare säger han rörande kustlandet, att han vill genom införande av skogsingenjörer, d. v. s. särskild personal för de enskilda skogarna, pröva denna förut icke prövade anordning. — Även där måste jag böja mig och säga, att detta är ett skäl. Men om jordbruksutskottet genom sitt uttalande häröver skulle för all framtid fastslå båda sätten för så nära varandra liggande trakter, så skulle jag anse den saken synnerligen beklaglig.

Därmed är jag inne på vad skulle vilja anse vara det viktigaste för vederbörande utskott att här beakta, nämligen att det visserligen i närvarande stund gäller Norrlands skogsfråga, men att intet skulle kunna vara farligare, än om utskottet — och därefter riksdagen — vid behandlingen av denna fråga läste sig fast så, att landets, Sveriges, skogsfråga, som väntar på sin lösning —

och jag hoppas, att det blir en snar lösning — därav bleve lidande. Jag hoppas därför, att utskottet, om jag får begagna det uttrycket, ville se framåt på hur det verkligen en gång skall ordnas för hela landet, så att den avkastning av våra skogar, som vi alla och en var vänta, och som vi för varje dag vilja se ökad, icke måtte genom de beslut, vi nu gå att fatta, äventyras.

Vid remiss
av propositionen nr 69.
(Forts.)

Herr Rydén i Malmö: Herr talman! Då motionstiden utgår under den tid, då vi beräkna vistas i våra hem, vill också jag begagna detta tillfälle att säga några ord.

Jag gör detta icke minst med hänsyn till, att jag i väsentliga delar står på en annan ståndpunkt beträffande själva organisationen, än vad den föregående talaren gör. Att jag för min del dristar mig att yttra mig i en skogsfråga — jag vill förutskicka den anmärkningen — beror därpå, att statsrevisorerna förra hösten företogo omfattande resor, varvid jag tillhörde den grupp, som särskilt for igenom vissa av de lappmarksrevir, som det nu är fråga om. Efter sedan gjord anmärkning har domänstyrelsen avgivit en mycket lång förklaring, som är remitterad till den avdelning av statsutskottet jag tillhör. På denna avdelning ha vi mycket ingående med olika sakkunnige genomdiskuterat de problem, som här äro före. Följaktligen anser jag, att jag kunnat bilda mig en ganska bestämd uppfattning om de principer, efter vilka och det sätt varpå förvaltningen bör organiseras.

Jag blev mycket glad när jag fick se, att herr jordbruksministern icke följt norrländska skogsvårdskommitténs förslag att dela upp lappmarksreviren i dels statsrevir och dels sådana områden, där särskilt anställda skogsingenjörer skulle ha uppsikt över de enskilda skogarna, detta i främsta rummet därför att man får så geografiskt orimliga revir, om man i Lappmarken skiljer på skogarnas tillsyn och vård, så att de enskilda skogarna, som slingra sig in bland statens skogar, skola ha en uppsyningsman och förvaltare och statens skogar en annan. Jag för min del genomfor under mina resor i Lappmarken bl. a. Stensele socken. Jag kommer icke med bestämdhet ihåg arealuppgiften för denna socken, den finnes tillgänglig i den kungl. propositionen, men det är en ofantligt stor areal, som där förestås av en jägmästare. Denne har nu både de enskilda skogarna och statens skogar om hand. Jag vill minnas det var nära 40 kvadratmil. I detta revir finnas fyra stora kronoparker: Jovan, Gunnarn, Rönnliden och Kyrkberget, var och en av dessa på 3—6 kvadratmil. Det tillstånd, i vilket dessa skogar befinna sig, gör att det här är högeligen nödvändigt, att det geografiska området, som vederbörande skogsförvaltare får att fara över, begränsas. Nu har Kungl. Maj:t föreslagit, att denna socken skall delas i två revir och att vederbörande jägmästare skall ha tillsyn över både

Vid remiss
av propositionen nr 69.
(Forts.)

de enskilda och statens skogar. Min uppfattning är den, att när man hunnit avverka den övermogna skogen och kan påbörja en verkligt rationell skogsvård, denna socken naturligt delar upp sig i fyra revir, vart och ett omfattande en av dessa fyra kronoparker, jag talade om, vardera bildande så att säga ett centrum i reviret, vartill då skulle läggas de kringliggande enskilda skogarna. Om man i stället går den andra vägen, som den norrländska skogsvårdskommittén föreslagit, att sätta till särskild revirförvaltare för statens skogar och särskilda tillsyningsmän för de enskilda skogarna, skulle man få en sådan geografisk utsträckning på dessa lappmarksrevir, att en jägmästare, han må vara aldrig så flitig och arbeta hela dygnet, icke hinner någonsin att ägna vederbörlig uppsikt över och få tillräcklig kännedom om sitt revir. Jag vill därför uttala min tillfredsställelse över, att herr jordbruksministern funnit sig böra åtminstone för Lappmarkens vidkommande gå efter den principen, att enskilda och statens skogar böra hållas under samma tillsyn.

Jag vill också uttala mitt tvivel om lämpligheten överhuvud taget av den anordning, som den norrländska skogsvårdskommittén föreslagit, nämligen särskilda tillsyningsmän för enskilda skogar och särskilda förvaltare för statens. Skogsingenjörerna komma mest att syssla med stämpling av skog på enskilda marker, medan däremot statens skogsförvaltare komma att ha skogsvården i dess helhet om hand, icke bara avverkning och stämpling utan även förnyelse, markvård, förnygringar av skogarna, dikning och sådant. Skogsingenjörerna komma att få i hela sin verksamhet en mycket ensidig praktisk utbildning, då de ju syssla huvudsakligen med avverkning, men de få ingen erfarenhet i den viktiga gren av skogsförvaltning, som ligger i själva skogskulturen. Dessa tjänstemän vilja naturligtvis icke i alla tider vara tillsyningsmän över enskilda skogar, utan komma att söka sig revir i statens skogar, men då äro de på grund av den ensidiga verksamheten som tillsyningsmän underkvalificerade för revirförvaltaruppdraget.

Slutligen vill jag inför kammaren hava mycket starkt betonat, att det bestämda intryck jag fått — och som jag vet att alla mina kamrater fått — under resorna uppe i dessa ofantligt vidsträckta områden är, att vi måste bifalla förslag, som gå ut på att mycket väsentligt öka ut antalet arbetskrafter i skogsstaten. Det är min, jag säger det öppet och utan allt förbehåll, bestämda uppfattning, att det är en mycket dålig politik man för från statens sida, om man drager in på det antal personer, som är nödvändigt för skogarnas skötsel, utan det måste beviljas medel till så mycket folk, som behöves, för att man skall få den rikliga avkastning av statens skogar, som man bör få. Jag är säker på, att om här beviljas medel för anställande av den nödvändiga personalen, detta kommer att visa sig fruktbarande, och kommer att ge ett utbyte av statens skogar, som mångdubbelt

överstiger de utgifter staten ådrager sig genom att avlöna en större skogspersonal.

Då jag förmodligen icke får tillfälle att väcka motion, vill jag framföra dessa synpunkter gent emot den uppfattning, som gjorts gällande av den föregående talaren, och jag ber att för min del få uttala den förhoppningen, att jordbruksutskottet måtte *taga under övervägande*, huruvida man icke även för de norrländska kustskogarna borde se till att få revirindelning på geografisk grund. Jag kan nu icke alldeles bestämt uttala mig i detta avseende, enär jag icke varit i tillfälle att även i kustlandet — utan som sagt endast i Lappmarken — studera hithörande förhållanden; men i varje fall skulle jag dock vilja uttala den förhoppningen, att jordbruksutskottet åtminstone icke ville komma med ett förslag om uppdelning av lappmarksområdet på sådant sätt, att det skulle bliva särskilda revir för värd av statens skogar och särskilda distrikt, avseende de enskildas skogar.

Vid remiss
av propositionen nr 69.
(Forts.)

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! När jag först fick läsa den norrländska skogsvårdskommitténs betänkande, kom jag in på ungefär samma uppfattning som den siste talaren har framställt; och jag vill bara säga, att jag till alla delar instämmer i den uppfattning han nu har. Därest icke under ärendets behandling några nya synpunkter komma fram, tror jag, att vad han sagt bör mycket noga beaktas.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att hänvisa ifrågavarande proposition jämte de i anledning av densamma avgivna yttrandena till jordbruksutskottet.

Härpå remitterades:

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 70, med förslag till förordning om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till Lappmarken;

nr 71, angående avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal m. m.;

nr 72, angående anslag för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag; och

nr 73, angående anslag för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland; samt

till bankoutskottet propositionen nr 84, angående tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare.

§ 2.

Vidare fördrogos, men bordlades åter jordbruksutskottets utlåtande nr 28 och andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

§ 3.

Herr statsrådet *Vennersten* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 58, angående ändring i villkoren för åtnjutande av det Ostkustbanans aktiebolag beviljade låneunderstöd; och

nr 86, angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande av ny taxa för distriktsveterinärer m. m., biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 5.

*Om rätt för
vissa arren-
datorer i
Trollhättan att
till bestämt
pris inköpa
sina arrende-
rade tomter.*

Jordbruksutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av väckta motioner om rätt för vissa arrendatorer i Trollhättan att till bestämt pris inköpa sina arrenderade tomter, föredrogs härefter; och yttrade därvid:

Herr *Johansson* i Trollhättan: Herr talman, mina herrar! Det kanske kan anses mindre lämpligt att begära ordet då bakom detta utskottsutlåtande såsom synes står ett enigt utskott, men som motionär har jag icke kunnat underlåta att i detta fallet yttra några ord.

Denna fråga har ju förut varit framme i denna kammare för några år sedan, och tomtägarna ha särskilt vid den tid då staten av Trollhättans nya kanalbolag övertog detta område, framhållit sin bekymmersamma ställning. Vid frågans behandling i denna kammare yttrade dåvarande representanten för valkretsen, herr *Johansson* i St. Mellby, att »trollhätteborna voro oroliga vid frågan om Trollhättans försäljning till staten, oroliga därför, att de 200 till 300 små husägare, som byggt på ofri grund, möjligen skulle nödgas lämna sina hem eller också få behålla dem under försvärande villkor. Regeringen och riksdagen togo emellertid hänsyn till detta förhållande, och utsikterna ha ställt sig betydligt ljusare än vad trollhätteborna tänkt sig.» Till slut säger talaren: »Nekas kan icke att kanalbolaget behandlat trollhätteborna väl, men jag är viss på att staten skall behandla dem ännu bättre. De ha sålunda enligt min mening ingenting att frukta av staten men mycket att hoppas.»

För övrigt synes det mig framgå av samtliga de handlingar, som rör denna fråga, att såväl hos regering som hos riksdagen en humanitär anda gjort sig gällande. Man kan ju också säga, att man

har skäl antaga, att dessa vackra tankar icke endast måtte stanna vid ord utan i fortsättningen omsättas i handling.

Nu är förhållandet det, att några, som innehava tomter på arrende, flera gånger gjort framställning om köp, det finnes till och med personer, som årligen sedan 1905 förnyat sina framställningar härom, men samtliga ha alltid erhållit till svar: Vi kunna tills vidare icke bevilja eder anhållan. Under förutsättning att det pris, som återfinnes i kungl. propositionen 1905 skulle gälla lika för alla, ha dessa, som förut anhållit om, men hittills vägrats köp, och nu beviljats rättighet att köpa under avsevärd förhöjning, enligt min uppfattning lidit en i högsta grad orättvis behandling. Det är icke värdigt staten att förfara på det sättet. Antagligt är väl, att vederbörande icke förrän under föregående år kommit att inse, att de icke behöva taga dessa tomter i anspråk för dessa ändamål. Om också en ändring av tomtpriset skulle vara motiverad, anser jag dock, att rätt och billighet skulle krävt, att arrendatorerna under alla förhållanden erhållit kännedom om att de priser som åsatts i den kungl. propositionen icke skulle komma att tillämpas. Men därom har, såvitt mig är bekant, ej ett ord meddelats. Det är ju klart att hade det varit meningen, att priset skulle höjas, hade detta bort meddelas, ty annars skulle man ju få konstatera det sorgliga faktum, att vederbörande medvetet hållit dem i okunnighet. Jag skall be att få anföra ett exempel. En person, som själv innehaft en tomt i cirka 50 år på arrende, anhöll år 1905 om köp men erhöll till svar, att han tills vidare icke kunde få sin anhållan beviljad. Sedan han erhållit kännedom om att köp kunde beviljas, visserligen icke till det gamla priset, 3 kronor kvadratmetern, utan till 8 kronor kvadratmetern — denna prisförhöjning hade inträtt den 5 juni föregående år — vände han sig i en skrivelse till kungl. vattenfallsstyrelsen med en vördsam hemställan att erhålla köp å tomten till det gamla priset, eller om detta icke kunde beviljas, till lägsta möjliga pris. Som svar härpå ingick följande meddelande: »Å tjänstens vägnar får jag härmed meddela, att kungl. vattenfallsstyrelsen funnit sig icke kunna bifalla Eder i skrivelse gjorda framställning om rätt för Eder att till förut gällande pris få köpa tomten.» Som av detta framgår, har man icke med ett ord vidrört den senare framställningen om sänkning av det under föregående år åsatta priset.

Jag skall ytterligare nämna ett exempel. Det finnes tvenne hörntomter med alldeles samma läge, kan man säga, då de äro belägna vid samma gator. Under föregående år höjdes priset på den ena till 5 kronor och på den andra till 8 kronor kvadratmetern. Vad som kan ha orsakat denna prisskillnad, då båda tomterna enligt den kungl. propositionen förut hade samma pris nämligen 3 kronor, kan jag för min del icke förstå, för såvitt det icke möjligen berodde därpå, att den ena var väl vårdad och att där hade åstadkommit en del vackra planteringar under det halva århundrade, som den innehafts. Under andra förhållanden brukar

Om rätt för vissa arrendatorer i Trollhättan att till bestämt pris inköpa sina arrenderade tomter.
(Forts.)

Om rätt för
vissa arren-
datorer i
Trollhättan att
till bestämt
pris inköpa
sina arrende-
rade tomter.

(Forts.)

ju dylikt premieras, men här tycks man ha handlat på alldeles motsatt sätt. Det skulle för övrigt vara intressant att få ett uttalande av Nationalföreningen mot emigration om dylika fall, och i all synnerhet är det något att beakta från det håll där man för på sina läppar talet om bristande fosterlandskärlek.

Från Kungl. Maj:t har framhållits, att tomter skulle kunna upplåtas på högst 20 år. Emellertid är förhållandet det, att tomterna endast upplåtits på tio år med skyldighet för arrendatorn att om så fordrades under arrendetiden efter sex månaders uppsägning avträda tomten, varför man kan säga, att det endast är fråga om sex månaders upplåtelse. Arrendatorerna stå därför nu åter efter en kort tid inför en obehaglig situation, och med tanke på den höjning, som skett i tomtpriset under föregående år och den behandling som de fått röna, är det lätt att förstå, att de skola känna en viss beklämning, i synnerhet de många, som med små arbetsförtjänster och under fritid lyckats med svett och möda förvärva sig ett litet hem.

Av vad jag nu relaterat kan man finna, att arrendatorerna sannerligen ha skäl att motse den kommande tiden med en viss misströstan.

En liberal tidning hade under gårdagen inne en artikel rörande denna fråga. Där framhölls, att socialdemokraterna ville sälja statens jord, och detta ansågs som något principvidrigt. Nu är förhållandet det, att här gäller det icke att sälja en enda kvadratmeter jord mer än vad som förut är beslutat, utan här gäller det tillämpningen av ett redan förut fattat beslut. Vi vilja såsom det i går från samma håll framhölls, att det skall vara likhet inför lagen; då här gäller realiserandet av liberalismens heliga principer, måste väl erkännas socialdemokraternas rätt att söka åstadkomma rättvisa.

Jag skall icke uppehålla mig längre med detta utan uttala ett tack till utskottet för den välvilliga motivering, som utskottet åstadkommit, ehuru jag ju för min del fortfarande anser, att ett bifall till motionen varit befogat.

Vad jordvärdestegringen beträffar, så gilla vi naturligtvis i princip, att denna bör komma staten tillgodo, men då gäller det först att utröna på vad sätt denna jordvärdestegring uppkommit. Det är klart, att invånarna i detta samhälle, vilket icke tillkommit med ens utan på vars uppbyggande folk arbetat under ett helt liv, vilja bo där det finnes ordnade förhållanden, med vattenledning, dränering och dylikt, och då nu staten är ensam ägare till denna jord, är det ju staten som bestämmer vad priset skall vara. För min del kan jag icke finna, att så avsevärd stegring ägt rum, som man velat göra gällande.

Vad sedan beträffar arrendatorernas livslängd så brukar det ju heta, att människorna uppnå högst 70 å 80 års ålder. Men det finnes även sådana som bli 90 år gamla och därutöver. Detta är således ett tånjbart begrepp men på grund av klämman finna vi att man skall kunna nå dit motionen åsyftar.

Då nu första kammaren bifallit utskottets förslag, har jag icke heller något annat yrkande att göra, utan ber endast till sist att få uttala den önskan, då nu denna fråga går till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t då måtte ägna saken en allsidig utredning, och att Kungl. Maj:t på samma gång som statens intressen övervakas, måtte se till vad rätt och billighet kräva för den enskilde. Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Om rätt för
vissa arren-
datorer i
Trollhättan att
till bestämt
pris inköpa
sina arrende-
rade tomter.
(Forts.)*

Herr Hamilton: Herr talman! Det var icke utan, att jag i utskottet gjorde mig till tolk för den åsikt, som motionären har utvecklat dels i sin motion och dels nu från denna plats. Jag har nu begärt ordet för att uttala den förhoppningen, att när regeringen tager frågan i sin hand, den måtte tolka riksdagens skrivelse så fördelaktigt som möjligt för dessa tomtinnehavare. 1905 års riksdag bemyndigade vattenfallsstyrelsen att försälja ett visst område vid Trollhättan enligt en värdering, som förelagts riksdagen. De tjugufem tomtinnehavare, om vilka det nu är fråga, hade väl antagligen då inköpt sina tomter till det fastställda lägre priset, om icke vattenfallsstyrelsen befarat, att staten för kanalbyggnaden skulle komma att behöva dessa tomter och på den grund uppskjutit verkställigheten av beslutet rörande försäljningen. Nu äro emellertid tomterna till salu, men till ett vida högre pris. Det förefaller mig orättvist, att dessa tjugufem tomtinnehavare, på grund därav, att staten trodde sig skola få behov av dessa tomter, skola nödgas, om de vilja köpa dem, betala nära nog dubbla priset för dem mot det förut fastställda.

Ser man på brandförsäkringsvärdet på byggnaderna å tomterna, finner man, att för åtskilliga tomter brandförsäkringsvärdet understiger tomtvärdet även efter 1905 års värdering, och därav kan slutas, att det är rena småfolksbyggnader, som ligga på tomterna. Skulle tomtinnehavarna nu lösa tomterna till det högre priset, är det visst, att tomten skulle betinga två till tre gånger byggnadernas värde. Vill man behålla egna hem på området, bör man sänka dessa tomtpris, ty genom så höga pris tvingar man tomtinnehavarna att antingen uppföra stora byggnader på tomterna eller också sälja dem.

Jag har naturligtvis icke annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan. Det gläder mig, att motionären är nöjd med detta kompromissförslag. Första kammaren har antagit det och frågan kommer därför under regeringens prövning, och jag vågar hoppas, att regeringen vill vara så mild som möjligt mot tomtinnehavarna.

Herr Hage: Herr talman! Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets förslag. Men, då det möjligen kan antagas, att detta utskottsbetänkande skulle kunna åberopas såsom stöd, därest man någon gång i framtiden skulle

Om rätt för
vissa arren-
datorer i
Trollhättan att
till bestämt
pris inköpa
sina arrende-
rade tomter.

(Forts.)

vilja gå en liknande väg som den här föreslagna, vill jag pointera, att utskottet tagit avstånd från den principen, att man skulle på detta sätt sälja statens tillhörighet. Vad som här medgives, anser utskottet icke få vara på något sätt prejudicerande för framtiden för statens politik på detta område.

Här föreligger emellertid, så vitt vi kunnat utröna, ett alldeles speciellt skäl, ett lämplighetsskäl, som hänför sig till ett förut, år 1905, fattat beslut, och det är med hänsyn tagen till detta speciella skäl, som utskottet ansett sig kunna i detta fall gå den väg, som utskottet slagit in på.

Utskottet har dessutom försökt att i den mån det varit möjligt förhindra, att den värdestegring, som kan uppkomma å ifrågavarande tomter, kommer obehöriga personer till godo. Utskottet har antytt, att det borde tagas hänsyn till, om tomtinnehavaren har eller icke har barn, som kunna övertaga lägenheten. Man har tyckt, att i de fall, där det gäller försäljning till personer, som ha sin utkomst vid Trollhättan och ha barn, som troligen komma att kvarbo å lägenheten, det icke är så mycket att säga om, att dessa människor av småfolket kunna få en sådan här liten skänk av staten. I de fall däremot, där tomtinnehavaren icke har några efterkommande, och det kan antagas, att tomten skall åter säljas och priserna sålunda uppjobbas, är det icke meningen, att vederbörande, som skola få hand om denna sak, skola tillåtas försäljning på de villkor, som ifrågasatts i utlåtandet.

Jag har endast velat beledsaga utskottsutlåtandet med dessa randanmärkningar.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 6.

Härpå föredrogos vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa Varbergs f. d. fästning tillhörande områden; och nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Livregementets grenadjärers och Livregementets husarers förutvarande övningsfält Sannahed.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Onsdagen den 24 mars.

herr <i>Waldén</i>		under 12 dagar fr. o. m. den 26 mars,
» <i>Lundström</i> i Långnäs	» 12 » » » 26 » ,	
» <i>Larsson</i> i Västerås	» 7 » » » 1 april och	
» <i>Runefors</i>	» 14 » » » 25 mars.	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,53 f. m.

In fidem
Per Cronvall.
